

Wprowadzenie

*Piliśmy, aby zyskać wolność, a staliśmy się niewolnikami.
Piliśmy, aby osiągnąć szczęście, a staliśmy się nieszczęśliwi.
Piliśmy, aby zdobyć przyjaźń, a zyskaliśmy wrogów.
Piliśmy, aby zapomnieć, a to niechciane stale do nas wraca.
Piliśmy, aby się bawić, a wpadliśmy w przygnębienie.
Piliśmy, aby pozbyć się problemów, a pomnożyliśmy je.*

Wanda Sztander
Poza kontrolą (2006)

Oddajemy do rąk czytelników publikację dotyczącą szeroko pojętego problemu związanego z uzależnieniem od alkoholu. Prezentowana książka jest pokłosiem ogólnopolskiej konferencji naukowej zatytułowanej „Rodzina w systemie wsparcia społecznego i pomocy osobom z problemem alkoholowym” zorganizowanej przez Pracownię Pedagogiki Specjalnej na Wydziale Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego w dniu 23 maja 2019 roku. Celem konferencji było stworzenie przestrzeni pozwalającej na wymianę doświadczeń przedstawicieli środowiska naukowego, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych zajmujących się wsparciem rodziny z problemem uzależnienia od alkoholu. Wyodrębnione zostały trzy główne obszary, wokół których toczyła się dyskusja: I. Alkoholizm w rodzinie; II. Instytucje wsparcia osób i rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu; III. Społeczna recepcja rodziny z problemem uzależnienia od alkoholu.

Część *Alkoholizm w rodzinie* poświęcona była zagadnieniom związanym z nadużywaniem alkoholu w rodzinie, jak i działaniom pomocowym wobec oraz na rzecz osób tego potrzebujących. Druga część z kolei dotyczyła przeciwdziałania problemom związanym z uzależnieniem od alkoholu oraz wszelkim zabiegom związanym ze wsparciem osób i rodzin z problemem alkoholowym. Trzecia część natomiast dotyczyła wsparcia, relacji, profilaktyki, to znaczy szeroko poruszała problem społecznej recepcji problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. Każdy wymiar problemu został ujęty w osobnym rozdziale książki.

Część pierwszą otwiera artykuł Ewy Baruk-Dzięcioł *Nadużywanie alkoholu przez członka rodziny jako czynnik modelujący językowy obraz świata osób dorosłych*. Autorka próbuje nakreślić, w jaki sposób „obecność uzależnienia od alkoholu

w środowisku rodzinnym wpływa na sposób postrzegania i interpretowania otaczającej rzeczywistości przez pozostałych jej członków”. Kolejnym artykułem jest tekst Agnieszki Chemperek *Strategie rozwiązywania konfliktów stosowane przez żony mężczyzn uzależnionych od alkoholu*, w którym to Autorka traktuje strategie rozwiązywania konfliktów „jako jeden z wyznaczników sposobów adaptacji do sytuacji rodzinnej, które są zmienną określającą prezentowany możliwy wzorzec współzależnienia, który nie jest jednolitym schematem”. Tę część kończy artykuł Karola Łukowskiego zatytułowany *Profilaktyka dla rodzin z problemem alkoholowym*. W artykule tym Autor wskazuje na „zakres możliwości, z których może skorzystać rodzina, a także jakie warunki do zmiany stwarza profilaktyka, jakie daje korzyści i jakiej dostarcza wiedzy”.

W części drugiej znajduje się pięć artykułów. Justyna Badziak w artykule *Przeciwdziałanie problemom alkoholowym w świetle ustawy z dn. 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich – zagadnienia wybrane przede wszystkim koncentruje swoje refleksje wokół ustawy o postępowaniach w sprawach nieletnich i stawia pytanie o „miejsce środków przewidzianych na gruncie polskiego postępowania z nieletnimi w systemie wsparcia społecznego i pomocy osobom z problemem alkoholowym”. Artykuł Aleksandry Partyk *Powodowanie rozkładu pożycia rodzinnego jako podstawa zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego przeciwalkoholowego – w świetle orzecznictwa sądowego*, traktuje o przymusowym leczeniu. Autorki – Agata Matysiak-Błaszczuk i Barbara Jankowiak – w tekście *Więzienne macierzyństwo kobiet z problemem alkoholowym* skupiają się na macierzyństwie w warunkach izolacji więziennej, włączając w to także kwestie uzależnienia od alkoholu. Z kolei Gabriela Dobińska i Angelika Cieślakowska-Ryczko w artykule *Strategie pracy z rodzicami osób uzależnionych od alkoholu. Perspektywa profesjonalistów* próbują dokonać deskrypcji doświadczeń zawodowych tzw. ekspertów/profesjonalistów, do których zaliczają: pracowników socjalnych, terapeutów, lekarzy. Stawiają także pytanie: „Jakie strategie pracy z rodzicami osób uzależnionych od alkoholu obierają badani profesjonaliści?”. Drugą część kończy artykuł Błażeja Kmiecika o *Przymusowym leczeniu osób uzależnionych od alkoholu: perspektywa dylematów prawnego-etycznych*. Autor tego artykułu pisze, że „w Polsce przymus leczenia szpitalnego dotyczący osób uzależnionych (poza wyjątkami) można stosować wyłącznie wobec osób, u których wykryto zespół zależności alkoholowej”.*

Część trzecia zatytułowana *Społeczna recepcja problemów rodziny związanej z problemem uzależnienia od alkoholizmu* zawiera dwa teksty. Pierwszy, Sławomira Chrosta o *Duchowości w procesie zdrowienia alkoholików* „jest próbą odpowiedzi na pytania: Jak alkoholicy pojmują duchowość?, Czy i jak zmienia się duchowość osób uzależnionych od alkoholu w trakcie leczenia? Czy i jak duchowość oddziałuje na proces zdrowienia tych osób?” Z kolei Michał Soćko w artykule *Prawo do obrony w ramach procedury „Niebieskie Karty”* podejmuje się „analizy możliwości obrony podejmowanej w ramach procedury «Niebieskie Karty» przez osobę podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie”.

Redaktorki zdecydowały się włączyć do publikacji także część poświęconą refleksji nad badaniami, co stanowi ważny element, bo związany jest z gromadzeniem materiału empirycznego będącego częścią projektu realizowanego

przez zespół badawczy z Pracowni Pedagogiki Specjalnej na Wydziale Nauk o Wychowaniu. Zadanie to finansowane jest ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020. W części *Refleksja wokół badań* znajdują się dwa teksty. Gabriela Dobińska i Karolina Walczak-Człapińska w artykule *Metodologiczno-etyczne aspekty prowadzenia badań fokusowych z udziałem przedstawicieli instytucjonalnego systemu wsparcia dla rodzin z problemem alkoholowym* za cel stawiają sobie „refleksję nad dylematami o charakterze etyczno-metodologicznym, których doświadczyły jako badaczki w trakcie planowania oraz realizacji badań fokusowych z udziałem przedstawicieli instytucjonalnego systemu wsparcia dla rodzin z problemem alkoholowym”. Katarzyna Okólska w artykule pt. *Wybrane dylematy etyczne, metodologiczne i praktyczne w realizacji badań jakościowych z udziałem rodziców dorosłych dzieci uzależnionych od alkoholu oraz przedstawicieli instytucji pomocowych dla osób z problemem alkoholowym* próbuje dokonać deskrypcji dylematów związanych z prowadzeniem badań jakościowych w kontekście zagadnień związanych z uzależnieniem od alkoholu.

Istotną częścią książki są również tak zwane *Głos(y) w dyskusji nad systemem wsparcia rodzin z problemem alkoholowym*. W tej części pojawiają się dwa teksty: Michała Gluzka *Znaczenie ewaluacji w procesie działań pomocowych na rzecz osób z problemem alkoholowym* i Wioletty Józwiak-Majchrzak *Wsparcie matek w trudnej sytuacji życiowej w Domu Samotnej Matki w Łodzi*.

Zaprezentowane części i zagadnienia w nich poruszane stanowią z pewnością ważną, przenikającą się wzajemnie refleksję nad problematyką uzależnienia. Książka zbiera artykuły stanowiące pokłosie debat podczas wspomnianej wyżej konferencji i staje się tym samym rodzajem „głośnego myślenia” (Witkowski, 2015, s. 21).

Redaktorki książki
Diana Müller-Siekierska
Justyna Ratkowska-Pasikowska
Karolina Walczak-Człapińska

Bibliografia

- Witkowski L. (2015), *Wartościowanie i normatywność: uwagi w poszukiwaniu narracji problematyzującej kwestie podstawowe*, [w:] M. Jaworska-Witkowska (red.), *Wartościowanie w humanistyce. Normatywność, cynizm, ewaluowanie w pedagogice i edukacji*, Adam Marszałek, Toruń, s. 21–31.